

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana : Duminéc'a.

Pretiuu abonamentului :	Pretiuu insertiuniloru :	Correspondintiele sè se adreseze la Redactiunea dela
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu	„BISERIC'A si SCOL'A“
„ „ „ „ „ jum. anu 2 „ 50 „	cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte	Èr banii de prenumeratiune la
Pentru Romani'a si strainetate pe anu 7 „ — „	4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	„TIPOGRAFI'A DIECESANA IN ARAD.“
„ „ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „		

Cu 1. Octomvre st. v. se incepe unu nou abonamentu pentru triluniulu Octomvre—Novembre—Decembre la

„Biseric'a si Scól'a.“

Domnii abonati a caroru abonamentu espira sunt rugati a-lu renoi, ca se nu fimu siliti a-le intre rumpe espidiarea jurnalului.

De asemenea sunt rugati toti domnii abonati, in restantia cu pretiuu jurnalului, ca se-si achiteze abonamentele cu care detorescu la tipografi'a diecesana.

Redactiunea.

Nr. 1820.

Prea onoratorilor protopresbiteri si inspectori de scóle, onoratorilor preoti si invetiatori din dieces'a Aradului.

De cand m'a chiamatu Dumnedieu la conducerea diecesei, — mi sunteti martori, — dupa modestele mele puteri, am cercatu tóte ocasiunile pentru luminarea si cultivarea poporului, si prin acést'a pentru apropiarea lui de bine si fericire.

Spre scopulu acést'a nu m'am indestulatu cu scrierile pastorale, emise din timpu in timpu clerului si poporului; nu m'am multiamtu nici cu invetiaturile si sfaturile, ce i-am adresatu la visitatiunile canonice, si la alte ocasiuni, ci in contielegere cu Ven. Consistoriu si Sinodu eparchialu — intre altele — ne-am straduitu a ridicá institutul nostru pedagogicu-teologicu la o stare cá aceea, cât se póta dá poporului invetiatori si preoti demni, cari se fie tot atáti apostoli luminatori si conducetori ai lui. Am facut acést'a in convingerea cá preotii si invetiatorii sunt mai deaprópe chiamati a desteptá si luminá poporulu.

Dupace inse evenemintele ce se petrecu in jurulu nostru, — adeca timpurile de astadi, in cari se scrie cu telegrafulu si se calatoresce cu

aburulu, nu ne astépta pana se ni crescemu atáti invetiatori si preoti buni de cáti avem lipsa in diecesa, si cu atát mai putienu ne astépta pana se crescemu tinerimea nóstra, pre fi poporului nostru prin scóla si invetiatura: nu remane decát se ne straduimu, ba chiar se grabimu a luminá si desteptá cât mai multu si cât mai curend si pre ómenii cei mai in versta, pre poporulu crescutu séu adultu, pentrucá elu inzestratu cu arm'a luminei, si a desteptarii se fie in stare a tienea concurentia, séu pasu de o potriviva, cu celelalte popóre conlocuitoére, in tóte privintiele.

Sum prea convinsu, cá nu póte esiste preotu si invetiatoriu in diecesa, carele n'ar fi de opini'a nóstra, éra daca totusi ar existe vre-unulu, acela n'ar meritá nici numele de preotu nici de invetiatoriu; sum prea convinsu cá tuturoru preotiloru si invetiatoriloru li zace la inima destep-tarea si luminarea poporului, si cá toti dorescu acést'a numai nu toti sciun cum? si de unde se apuce lucrulu?

Spre scopulu acést'a tienu eu, intre altele, — consultarea, sfatuirea si intielegerea dintre preoti si invetiatori, séu asia numitele conferintie mixte preotiesci si invetiatoresci de celu mai bunu mijlocu la aflarea modulu de procedere.

Condusu de acést'a convingere dorescu si poftescu, ca sè se tienea si estimpu acele conferintie preotiesci-invetiatoresci, in fie care protopopiatu sub conducerea protopopulu, dupa cum s'a urmatu si in anii trecuti, la locurile si terminele de mai josu, si a n u m e :

In 18/30. Octomvre se tienea protopresbiteratulu Arad conferintia in Pesca, alu Chisineului in Kétegyház, alu Siriei in Siri'a, alu Buteniloru in Buteni, alu Halmagiului in Halmagiu, alu Totvaradiei in Totvaradia si alu Timisiorii in Timisior'a; éra in 19/31. Octomvre se vor tienea acele conferintie pentru ppiatulu Lipovei la Lipov'a, pentru ppiatulu Ienopolei in Ienopolea,

pentru ppiatul Hasiasiului in Belintiu, si in fine pentru protopopiatulu Banat-Comlosiului in Banat-Comlosiu. *)

Dar pentru ca aceste conferintie se aiba cât mai bunu succesu, aflãmu de bine a tramite si din partea nõstra câte unu esmisu dintre Dnii profesori ai institutului si dintre Dnii membrii ai Consistoriului nostru; éra pentru ca se ne implinimu si in mai mare mesura detorintã nõstra, in cele urmatóre venimu a recomandã si noi din parte-ne o tema de consultare.

Fiindu chiemarea nõstra, a preotiloru si invetiatoriloru, a conduce pre poporulu nostru la bine si fericire, scopulu supremu alu omului, se nu perdemu din vedere, cà precum omulu consta din doua parti, din corpu si spiritulu, si acestea numai ambele impreuna constituiescu fiantia omenésca; astfeliu doua sunt si cararile, séu mijlócele ducatóre la scopu, anume: scól'a si biserica, cari ambele asia sunt de stensu legate deolalta, ca si corpu cu spiritulu.

Scól'a inlesnesce omului in parte si castigarea celoru trebuincióse pentru corpu; éra biserica castiga omului multiamirea interna, fericirea sufletului; deci pre aceste doua carari, séu prin aceste doua mijlóce avemu se cercamu ajungerea scopului.

Astfeliu dorindu noi a conduce pre poporulu nostru la bine si fericire, mai nainte de tóte ni trebuescu scóle si biserici, éra cand dicemu scóle si biserici, nu intielegemu numai materia bruta, adeca: edificiile de scóla si de biserica, ci intielegemu si spiritulu séu sufletulu acelora, adeca: pre preotii si invetiatorii acelora, càci altfeliu ce ar ajunge unu edificiu de scóla si de biserica, cât de maretiu si pomposu, déca i-ar lipsi sufletulu, adeca: déca n'ar avea preotu si invetiatoriu demnu?

La ajungerea scopului, se ceru dara si edificii corespunzetóre de scóla si biserica, dar mai pre susu de acestea, se ceru preoti si invetiatori demni.

Edificii scolare si bisericesci corespunzetóre, se potu face prin o buna si corecta ingrijire a veniteloru bisericesci si scolari, ceea ce la noi este cu atât mai de doritu, cu cât cà acele venite, cu timpulu, potu formá tot atâtea fonduri in parochii, -- precum au si formatu dejã in unele locuri, -- din cari fonduri, partea mai lipsita a poporului nostru, s'ar putea imprumutã in timpu de lipsa, si asia n'ar cadea in manile camatarniciloru.

Astumu putemu ajunge la edificii corespunzetóre de scóla si biserica; éra la preoti si invetiatori buni si demni de numele ce pórtã, vom

ajunge déca vom indemnã, si vom staru, ca preotii si invetiatorii actuali, -- pre langa pregatirile ce au, -- se-si mai inbogatiasca cunostintiele loru, prin studiere acasa, si prin cetire de carti bune si instructive, si apoi prin nisuintia de a-si castigã cât mai multe cunostintie in scól'a vietii.

Avendu astfeliu biserica si scóla, atât dupa materia cât si dupa spiritulu, ar urmã se atragemu publiculu nostru la ele, si anume, pre tinerime la cercetarea regulata a scólei, éra pre adulti la cercetarea regulata a bisericeii.

Ambe aceste se vor ajunge, déca le vom face placute si interesante poporului, adeca: déca se va aretã poporulu la tóte ocasiunile, in, si afara de biserica, folósele cele nepretiuite a-le scólei si bisericeii, intonandu-se anume: ca scól'a de astadi nu este, -- cum erã mai demultu, -- ca tinerimea se invetie numai legea lui Dumnedieu; dar si ca se invetie a-si castigã pana si alte trebuintie de tóte dilele, mai usioru si mai intru prisosintia, ca se invetie a-si cunósce drepturile si detorintiele, si a si le aperã in contra celoru ce ar cercãa-le atacã, apoi pentru a-si eluptã unu locu onorificu in societatea in care traiesce, si in fine déca i-se va mai adaoge poporulu, ca cea ce este scól'a pentru prunci, aceasi este in parte si s. maic'a biserica pentru adulti.

Dreptu dovéd'a acestoru afirmatiuni sè se aduca poporulu inainte si esemple cunoscute lui, adeca: se i-se arate, cà cutari ómeni, -- pe cari dora i si cunósce in persónã, -- de aceea sunt mai miluiti de Dumnedieu, mai onorati, mai veduti, si altele de acestea, pentrucã sunt mai destepti si mai luminati, éra acést'a pentrucã au invetiatu carte, nu numai ca prunci mici in scóla, dar dupa aceea si au mai inmultitu cunostintiele, si ca barbati crescuti, in biserica. Sè se spuna poporulu, cà biserica nõstra nu este numai casa de rugatiune, ci si de invetiatura, pentru aceea se si seversiesce servitiulu divinu in dulcea nõstra limba materna, in audiulu tuturoru, pentru aceea se citescu Apostolii si Evangeliile in audi si la intielesu, si totu pentru aceea s'a impusu preotiloru a esplicã acelea prin vorbiri séu cuventari, ca poporulu se iee nu numai indemn de evlavie, si de moralitate, ci si de invetiaturi folositoare.

Totu asemenea sè se aduca poporulu si esemple contrarie, adeca: cà o séma de ómeni, de aceea au decazutu reu, din starea loru cea buna, de mai nainte, si acuma au ajunsu la stare de compatimitu, càci n'au avutu invetiatura, séu carte.

Pentruca preotulu se arate acestea si altele asemenea, nu are lipsa de cine scie ce vorbiri maestrite, ci are lipsa numai de bunavointia, si de ceva cugetare seriósã asupra temei, si de propusulu ca se vorbésca poporulu in forma de

*) Pentru protopresbiteratele din districtulu consistoriului oradanu, va defige acelu Consistoriu, locurile si terminele de intrunire.

sfatare, imbunaóra ca tatalu catra fii sei, dar mai cu séma are lipsa de a intari adevéru celoru vorbite si prin purtarea sa si prin faptele sale, si cu chipulu acest'a de securu se va ajunge scopulu doritu de toti.

Daca am alergatu si la acestu mijlocu de incercare, am facut'o inpinsi de gravitatea inprejurariloru, am facut'o cáci poporulu nostru este in lupta continua de esistintia, si déca nu-lu vom spriginii noi, preotii si invetiatorii lui, inzestrându-lu cât mai de graba cu arma luminii si a moralei, — precum spriginescu si preotii si invetiatorii altoru confessiuni pre ai loru; atunci poporulu nostru va sucumbe in lupta, si cea mai mare parte a responderii ar cadea pre preoti si invetiatorii, si ei ar fi cei din taiu cari ar simti in mai mare mesura urmarile caderii.

Se nu dica nici unulu dintre preotii si invetiatorii nostrii cá elu n'ar putea ajutá poporulu, cáci repetimu, unulu ca acela n'ar merita a fi cea ce este, ci numai se voiasca, si voindu se incerce, si incercarile lui nu vor fi fara resultatu. Daca potu ajutá preotii si invetiatorii altoru confessiuni pre ai loru, pentru ce se nu póta si preotii si invetiatorii nostrii, ajutá aloru nostrii?

Deci mai nainte de tóte, chiar in aceste conferintie, dupa modesta nóstra opiniune, ar fi a-se consultá fratiesce, si cu privire la inprejurările locali a-le tienutului:

1. Cum sar ingrigi mai bine, si mai conscientiosu venitele bisericesci si scolarie, nu numai pentruca din acelea sè se póta sustienea bisericile si scólele nóstre, éra cu timpulu sè se póta acoperi in parte si dotatiunile preotiloru si a-le invetiatoriloru; dar si pentruca acele venite se devina tot atâtea fonduri de ajutorire si de imprumutu a-le poporului nostru, carele astfeliu, in casuri de lipsa, n'ar cadea in manile cele nemilóse a-le camatarniciloru.

2. Sè se consulte: cum s'ar putea face prunciloru dar si poporului, scól'a si biseric'a, mai iubite si mai pretiuite, adeca: cum s'ar putea ajunge mai cu succesu, cercetarea scólei si a bisericiei, din partea tuturor aloru nostrii?

3. Sè se consulte: cum se devina scól'a unu adevératu izvoru de lumina pentru tinerime, éra biseric'a adevérat'a cas'a lui Dumnedieu, casa de rugatiune, de pietate, de moralitate si de invetiatura, si in fine:

4. Sè se consulte: cum ar fi a-se procede si la combaterea si sterpirea unoru rele ce se arata ici coela in poporulu nostru, precum: beutur'a cea preste mesura, si trandavia séu lenea, provenitóre din aceea, luxulu ce se obsérva incependu dela ospetie pana la inmormentari, si altele de acestea, cea ce vi s'a recomandat si prin cerculariulu nostru din 30. Martiu a. c. Nr. 287.

Credindu ca acestea si altele asemenea vor dá materia de ajunsu de consultare, nu-mi rămâne, decât mai repetendu si intonandu odata preotiloru si invetiatoriloru nostrii, cá poporulu nostru, bas'a esistintiei nóstre, a scóleloru si bisericiloru nóstre, numai prin invetiatura buna, prin invetiatura morala-religiósa, prin invetiatura cu cuventulu si esemplulu, va mai suportá concurentia facia cu celelalte popóre, sfatuescu parintesce pre toti iubiti nostri preoti si invetiatori, se nu lipsésca dela aceste conferintie, apoi se-si puna tóte silintiele intru luminarea si desceptarea lui, avendu totdéuna in vedere dis'a s. scripturi: „cela ce va face si va invetiá, mare se va chiemá intru imperati'a ceriuriloru,” cáci numai astfeliu si-vor implini un'a dintre cele mai cardinali detorintie a-le loru, si numai asia se vor poté considerá de adevérati preoti si invetiatori ai poporului.

Éra in fine, rugandu pre Dumnedieu sprijinitoriulu celu tare alu celoru bune, se tramita si la acésta incercare Darulu seu celu cerescu, si asteptandu din tóte partile cele mai imbucuratóre resultate, cu binecuventare archierésca, am remasu

Aradu, in 25. Septemvre 1882.

Alu Vostru

de totu binevoitoriu:

Ioanu Metianu, m. p.

Episcopulu Aradului.

Discursu la solemnitatea patronului Seminarului din Husi, rostitu in 30. Ianuarie 1879.

Onorabila adunare, Junime studiósá!

Este o datina veche, care pare a-si avé originea in véculu de mijlocu, de a-se serbatori in scóla dile anuale fixe.

Incependu cu universitatile evului mediu, scólele secundare au patronatu, si patronéza serbatori scolare, in scopu nu numai de a-se perpetua memori'a fundatoriloru si de a inspirá virtuti cetatiene de feliulu acestora si in peptulu altora; ci inca de a incurajá artele, sciintiele, pertractându-se cestiumi sciintifice de interesu comunu. Ahea este unu anu de când s'a decisu a-se serbatori si aici patronulu Seminarului si ne putem felicita cá numai din o dorintia vie de progresu ne am grabitu cu totii a lua parte si anulu acesta, in mai mare numeru de cât in anulu trecut.

Din partea mea sunt deplinu convinsu cá Onor. publicu din acestu orasiu, zelosu de progresu, nu va remané nici o data inferioru acelor orasie progresiste unde asemenea solemnitati au ajunsu a se chiea beatrâne. Sunt in sa mahnit in sufletulu meu, cá acestu Onorabilu Auditoru ce pune unu interesu asia de mare in solemnitati scolare, nu intalneste de a dóua óra astadi, unu intreprindietoriu mai ferice de cât celu alu anului trecut; acésta in sa Onorab. Adunare veti atribui-o simplu numai sortiului, carele anulu acesta 'mi da ocasiunu se esprimu acelu „sic fata tulere.”

Onorabila adunare! Acum unu anu când am avutu placuta ocasiune de a ne intalni pentru prima

óra in acestu sanctuaru alu sciintieloru, dupre puterile mele, si dupa actele ce mi-au cadutu la indemana, am espusu trecutul acestui Seminaru de la fundarea lui, si pana astadi; pre cât am reusit in acea intreprindere remane la aprecierea Onorab. publicu, de la care, si anulu acesta n'amu nimicu a cere de cât indulgenti'a sa.

Presentandu-me de a doua óra astadi inaintea Dvóstre, nu voiu avé complecta oper'a inceputa a anului trecut, căci acésta o lasu unui intreprinditoriu mai norocitu de cât mine pe viitoriu in asta materie.

Voiu trece insa, Domniloru, la o cestiune, ce ca Romani trebuie se ne intereseze pe noi toti de o potriava. Cunóscemu că Romanii prin secole aruncându-se cu tóta ardórea loru juna pe calea resbelului, singurul mijlocu de a-si scapá patria si religiunea, au reusit in modu admirabilu, căci au desvoltatu modelele de eroismu.

Cantamu cu totii pe unu Stefanu celu Mare, Mircea, Mihaiu Bravulu, Sierbanu, Basarabu, etc, etc, etc ii admiramu că inaltara glori'a Romaniloru, ca buni generali, ca buni patrioti si politici prevedietori; pusune-amu insa intrebarea, cum Romanii, unu poporu micu, unu poporu pe langa acestea eminentemente agricultor, pastoru, asvarlitu din cóce de Carpati in calea barbariloru, si in fatia uraganului Turcescu, au reusit de a-si scapa patria, si a-si conserva limba si nationalitatea mai alesu sub amenintiarea si jugulu stremismului? Asta bravura par' a o fi cascigatu Romanii numai inspirati de limba, si religiune, ba potu dice că valorositatea trecutului Romanescu se datoresce numai convinctiunelorn lui tot-dé una apartiindu Bisericeii de resaritu. Da, Domniloru, Biserica si numai Biserica orthodoxa este carea a facutu din o mica mana de ómeni, unu poporu viguros, ea singura este in care si prin care Români in toti timpii au aflatu scapare si au trumfatu.

Fiindu că Biserica Orthodoxa este deci, carea a secondatu pe Romani prin noeanulu timpuriloru, fiind că prin ea Romanii, precum vom vedé, reusescu a se contopi din cóce de Carpati intr'unu totu si 'si mantienu limb'a, nationalitatea si 'si apara patria; me voiu încercá, Domniloru, de a dice câte-va cuvinte asupra influentii ei in poporul Romanu, aratandu si pe acei mari barbati, cari in tóte coltiurile Romanismului, au sciutu a aperi orthodoxia si limba nationala, si cari prin operele loru au contribuitu la infloarea literaturii nóstre bisericesci.

Este unu faptu evidentu, că principalulu motoru alu activitatei neamului omenescu si inaintarea lui in tóte directiunile se datoresce limbei si religiunei; numai că acésta inaintare este in raportu directu cu grosietatea sau sublimitatea acelei limbi si religiuni. Asia, léganulu multu timpu a némului omenescu, si patria potu dice a tuturoru religiuniloru, ne va facilita studiulu prin o privire retrospectiva asupra diverseloru popóra si religiuni ce jucara roluri mai multu sau mai putinu mari in lumea veche. Pe tóte diversele religiuni ce s'au desvoltatu in Asi'a le putemu reduce la doue categorii: unele politeistice, éra altele monoteistice. Éra Medii, Persii, Asirienii, Babilonenii, Bactrii, Iudeii, Fenicienii etc, sunt popórele cari au in floritu si au desfloritu sub influentia limbei si religiunei. Căci pe tóte aceste popóre, cari dupe Biblie se reducu la o singura origina, ce alta le-a facutu se traésca in limite circumscrise fise si se despretiúesca relatiunile, si incuscrirea veciniloru? daca nu limba si religiunea. Carei cause alteia se dato-

reste, daca nu religiunei, că poporul Iudeu in lumea veche au fostu pururea isolatu si totu déuna cu despretiu catra popórele de alte principii. Religiunei grosiere si numai religiunea este aceea care a adusu acele inveninate dusmanii intre popórele lumi vechi; ea este Domniloru, aceea care ii-au si infratitu prin crestinismu mai pe urma. Ar fi insa prea putinu daca rolulu religiunei l'am margini numai intru atáta, rolulu ei este mai mare căci eroii in resbele n'au fost insuflati de alta de cât de a scapa chivotulu, sub care trebuie a intielege tot religiunea. Apoi daca unu poporu se arata in lumea veche mai influente, si mai bravu in afara, trebuie se concludemu că convinctiunile lui religióse vis-a-vis de poporul in actiune si invinsu, s'au pastratu cu mai multa tarie. Nu voiu aduce de dovada pe Medi, Persi, Babiloneni etc, etc, etc, ci voiu luá pe poporul Iudeu, a carui religiune monoteistica, intru cât a fost adorata si ne corumpta prin inprumutulu de divinitati noue, intru atát elu pururea a fost invingatoru. Slabirea sentimentulu religiosu in unu poporu, aduce slabirea caracterului, aduce intunerecu acolo unde religiunea sustiene lumina. Daca acésta se petrece in religiunile monoteistice, ce sunt mai apropiete de crestinismu, apoi ce trebuie se dicemu despre religiunile politeistice, cari singure sunt cause ce unu poporu i corumpe moralulu, i lasa intre inima si minte unu abizu de intunericu, care neputendulu cu nimicu satisfice, resulta peirea si stergerea fintiei sale politice. Unde sunt astadi Medii, Fenicienii, Babiloneni? sunt perduti in intunerecuu timpului si Istoria Universalá, n'are a inregistra pe urma loru de cât o civilizatie in raportu cu gradulu pe care se aflau ei bisericesce.

Dara sa lasam popórele lumi vechi si se trecemu in véculu de mijlocu. Ce insémnéza ridicarea a mai intregii Europe occidentale in masse armate si intreprinderea acelor resbele cunoscutu sub numele de Cruciade? Care cauza alta este de cât religiunea, care au infratitu pentru momentu diversele popóre Europene spre a elibera Mormentulu Santu din mâna celoru de alta religiune, din mâna necredinciosiloru Musulmani? Si apoi in evulu modernu nu este religiunea care a consolidatu statele?

Federatiunile Romaniloru ce scopu au avutu daca nu de a proteja legea si mosia? Scoborirea colosului de nordu de câte-va ori in numeru mare la Dunarea n'a amelioratu starea religiósa a populatiuneloru protejandu religiunea intre popórele in care ea erá ultrajata?

Ce voiu mai dice de motivulu care a datu nascere chiar tieriloru nóstre?

Nu voiu recurge a face enumerari de fapte multe in asta privire, ci voiu fi scurtu in espunerea faptelor.

Pe la 1234. Papa Grigorie alu IV. scrisa lui Bela, regele Ungariei se intrebuintieze tóte mijlocele, chiar, si silnice, numai se aduca pe Romani la Biserica apusana. Grelele apasari ale Catholiciloru asupra Româniloru, nevoira pe la 1290 pe Radu Negru, principele Fagarasiului se tráca cu mai multi confrati de ai sei in tiara Romanésca, elu se asiedia mai antai la Campulungu si apoi la Argesiu, unde zidi o cetate, éra spre semnulu tarii credintiei crestine fundá o biserică care fiantiaza si pana astadi. Curand dupa áceea au urmatu si trecerea Româniloru Maramurasieni in Moldova avendu aceleasi cause ca si acelor precedenti. Eta dar că la fundarea sau intemeerea statului Românú, a influentiatu o cauza religiósa, acésta numai 'i va face ca ei si pe viitoriu

se fie mari sau indeferenti. Dicu indiferenti respectiv de Biserica Romei a-le careia variate incercari si artistice intrige, n'au pututu totusi face pe Români partidiani doctrinelor sale. Căci daca vom compara istoria acestor două biserici, de resaritu si apusu ce vom gasi? In biserica Romei vom gasi autodafee, ghilotine, resbele câte de 30 de ani, revolutiuni, confesiuni ridicule, volterismu, Husi arsi, reformatii, Copernici condamnati, spinonismu si in fine franc-mosonie. Pe când in istoria bisericii resaritene vom gasi consilii si consultatiuni fratiesci, bisericii nationale, federatiuni religioase, solidaritate intre poporele Ortodoxe, care chiar sub jugulu Cesariloru pagâni stau la picioarele Crucii lui Iisus ascultandu cuvintele lui.

Acésta muma regeneratrice infratindu pe Români in Dacia cu poporele aborigene si megiesie le a conservatu esistentia lor politica si nationala.

Ea a scosu capitani ca Stefanu celu Mare, carele luptându-se si reusindu in numele ei, au presuratu tiara de bisericii Ortodoxe. In sinulu ei aflandu scapare Români in toate timpurile grele, trebuie ca augurii trecutului se-i aiba de lectiune, că prin nimicu alta ceva nu se va putea ajunge in florirea statului de cât prin apararea si sustinerea acestei credintie.

Stramosii nostrii au aparato mai intai cu arma, éra apoi si cu cuventulu scrisu, in florindu prin acésta literatura noastră bisericesca ce éra atât de seraca. Dicu seraca, căci Români absorbindusi tota activitatea lor pe calea resbelului n'avura timpul de a se ocupa de literatura. Acésta in sa nu va se dica că daca ei prin lungele resbele nu s'au ocupatu, biserica noastră n'ar fi avutu opere religioase si chiar in limba româna. Ar fi o parere gresita, cand am gandit, că poporul Românu n'a avutu in timpii cei mai vechi nici o carte bisericesca (sau de rugaciune) in limba materna, ei toate aceste le au avutu unu timpu grecesce si alta vreme slavonesce. Daca ar gandit cine-va ast-feliu ar urma că natiunea Româna de pe atunci n'au avutu nici „Tatalu Nostru“ in limba sa. Acésta ar fi in sa in contradicere cu principal'a invetiatura a bisericii Ortodoxa resaritene, prin care ea respectéza limbele crestiniloru sei.

De aci urméza că Români trebuie se fi avutu carti in limba materna si inca din timpii cei mai vechi. Am disu că trebuie se fi avutu, căci a afirma cu sigurantia este foarte greu, de vreme ce asupra inceputului literaturii noastre bisericesci in timpii cei mai vechi este unu mare intunericu.

Cui in sa se atribuim ore intunericulu acesta? Necultureri lor? indiferentiei sau neglijentiei? Nu, ci numai spiritului timpului. Romanii s'au mai bine disu Colonistii lui Traianu la venirea lor in provinciile ce constituiau Dacia in urm'a devastarii facute de armatele imperiale, trebuiau se repare cetatile si se le infrumsetieze dupa gustulu Romanu, sa faciliteze comunicatia, se intemeieze diferite stabilimente si institutiuni si se cultive manósele câmpii pentru sustinerea lor in aceste tieri. Toate aceste ocupatiuni continue detrasera intru cât-va pe colonisti de la litere. Traditiuni in sa avem multe, care daca le am cerne bine, ne ar fi de ajunsu spre a ne scóte din intunereculu primeloru seculu.

Asia putemu citá cântice de diferite naturi, precum: *Balade*, *Legende*, depingându caractere eroice; *Doine*, cuprindendu cântece de doru, iubire si jale; *Hore* prin care î-si manifesta poporul veselie sa; *Basme* ca Traianu, Dochia, etc, etc. Colindele precum: *Ler-Imperat* (in amintirea imperatorelui Aurelianu);

Florile dalbe; *Mos-Ajun*; *Plugusiorulu*, cântate in ajunulu craciunului si alu anului nou.

Cântari curatu religioase, precum: *Irodii*, *Vitfeli-mulu*, *Stéua* etc, etc, etc, cari se cânta dilele Craciunului pana la Bobotéza. Apoi cânteculu lui Lazar (in Sambata Floriiloru); acestea constitue prin traditie literatur'a religioasa a poporului si toate impreuna literatur'a populara.

Pe la finele seculului alu IX, cand incepù introducerea Crestinismului intre Slavonii din stânga Dunarei prin fratii Metodiul si Cyril, aflamu că si in drépta Dunarei se ivescu discipulii acestora. Si fiind că propagatorii acestia se serviau de limba bulgara; lesne se póte vedea că limba bulgara, organulu oficialu alu crestinismului, avú influentia asupra Românilor, mai alesu asupra literaturii eclesiastice. Dreptu proba sunt cartile eclesiastice tiparite mai toate cu litere slavone.

Adeverata miscare literara la Români incepù in secululu alu XV. In acestu seculu videmu pe Alexandru celu Bunu, Domnulu Moldovei, organizandu tiar'a bisericesce, intemeindu o scóla de Theologie la Suceva, si interesandu-se de cartile bisericesci, in care scopu trimete spre a se mai aduce de la Ohrida capitala Bulgariei, dar cartile aduse, se spune că le ar fi capatatu in limb'a slavona.

Impulsulu spre cultura si scânteia data Românilor in acestu seculu se datoreste Diaconului *George Coresi*, care pre cât scimu cu sigurantia pe la 1577 a imprimatu la Brasiovu prim'a carte Românesca „Psaltirea“ incependu cu acésta literatura eclesiastica. Totu pe atunci diaconulu Coresi a imprimatu: *Omi-liariulu*, *Tetraevangeliulu*, *Pravila*, *Cazania* si *Evangelia* cu Tâlc. *George Coresi* are meritulu celu intai, ca primul apostolu alu desfundarei si latirei limbii Române prin carti imprimate. Dupa aceea urméza iute si multe imprimate Romanesci. (Asia in Orestia s'a tiparitu Biblia la 1581, tradusa de Episcopulu Mihail Tordoasi.)

De aici inainte vedemu lucindu pe campia literaturii Române mangaitóre lumini. Secululu alu XVII. ne aduce mai multi scriitori eclesiastici.

Asia aflamu pe *Varlaam*, Mitropolitulu Moldovei că imprima la 1643 in Iasi „Cazania“ si spre a mentiné si apará Orthodoxia Românilor contra Calvinismului impusu bisericii Române din Transilvania de catra principele *George Racoti*, convóca unu sinodu la Iasi unde se hotari a se scóte limba Slavona din biserica si a se introduce cea Româna. Cu acésta ocaziune *Varlaam* compusa si tipari in Iasi la 1645 „*Respunsuri* contra *Caticismului* *Calvinescu* de la 1642. (Totu cam pe timpululu acesta *Ieromonah Silvestru* din Transilvania traduce in limba Româna *Noulu Testamentu*.)

Pe la 1645 *Domnii*: *Vasile Lupu* alu Moldovei si *Matheiu Basarabu* alu Munteniei introduc limba Româna in Biserica, fundéza scóli Române si decretéza ca limba Slavona ce pe furis se facuse oficiala sa se departeze cu totul din scóla si biserica si sa se introduca limba Româna. Apare apoi pe la 1650 *Miron Costin*, marele logofétu, ca unu lucéferu pe orizontulu literaturii. Primu istoricu vestitu si totu odata primul poetu Românu, elu se póte numerá intre cei mai meritosi autori români. Din clericii contimpurani cu elu luceste *Mitropolitulu* *Moldovei* *Dositheiu*, carele inzestratu cu talentulu poeticu, curati limba de cuvinte streine, inlocuindule cu cuvinte si espresiuni adevaratu romanesci, intrecendu in privintia usiurintiei limbii si a elegantieii espresiunelor pe demnulu seu

contimpuranu Mironu Costinu. Ca celu mai eruditu dintre toti contimpuranii clerici, corectu in limba, inavuti literatura ecclesiastica cu multe scrieri, precum: *Psaltirea in versuri*, *Acathistulu*, *Liturgia*, *Psaltirea in prosa*, *Petrecerea Sântiloru*, *Parimiar si Trebnicu*, cari le avem tôte imprimate de la anulul 1673—1683 pe cand éra in viétia.

Dara abia incepura Români a simti necesitatea de a introduce in biserica, scôla si administratie limba lor, cand de o data se ivi unu altu obstacolu adica, *Domnia Fanariotiloru* de la 1716—1821.

Acestia de si ridicara scoli, precum la Iasi, Romanu, Radauti, Husi, Botosiani, Focsiani, etc, etc, dar in acestea ca si in biserica se propagau mai multu Grecismulu, éra nu lumina si cultura pentru natiunea Româna, limba româna se privea numai ca slav tolerata. Cuventulu energetic ce ridicara unii din barbatii cei mai curajosi, cu deosebire Mitropolitulu din Iasi, *Iacob Stamati* între 1792—1803, in contra acestui sistemu ucidentoriu, peri in van fara rezultat.

Pén'a (condeiulu) atunci o iéu Romanii din Ardélu. In lupta loru pentru nationalitate si dreptulu politicu îi videmu inspirati si animati de unu focu patriotic demnu de insemnatu.

Dar si in tierile Dunarene, cu tóta domnia apasátóre a Fanariotiloru, videm cá numerulu apostoliloru nationali se mareste, incependu o desvoltare mai sistematica. Atunci aveam pe arena literara pe renumitul *Necolai Costin* (1708); totu pe atunci se ivescu *Dimitrie Cantemir*, *Logofetulu Radu Greceanu*, *Neculai Mustea*, *Ión Cogalniceanu*; éra dintre clerici se destinge Mitropolitulu Moldovei *Iacob I.* si alu Munteeniei *Antim Ivirénu*.

Cu cât ne apropiemu mai multu de modernitate cu atât intalnimu barbati mai celebri.

In crierii Carpatiloru intalnimu pe neuitatulu protopopu Românu din Ardealu *Petru „Maior,”* care cu dreptu cuventu 'lu numeste neobositulu nostru *Eliade* (*Heliade*) *„Moise alu Românilorulu.”*

Amicu si contimpuranulu seu a fost calugarulu *Samuilu Clain*, neimitabilu in activitatea sa pe campi'a literara, ca istoricu, filologu si theologu, ni-a lasatu 32 carti scrise, pline de documente istorice relative la nationalitatea si istoria nóstra bisericésca.

Nu putem trece cu vederea de a nu aminti cá in secululu XVIII. s'a inavutitu literatur'a nóstra bisericésca cu multe opuri, compuneri originale, precum si traduceri: *Caticismul Román*, *Cathichismul celu mare* cu intrebari si respunsuri, *Dogmatic'a in vetiatura a bisericeii si altele*.

Pe la finele secululu XVIII se ivesce nemuritoriulu apostolu alu Românilorulu, calugarulu *George Sincai*, cu elu se incepe reascerea literaturéi nóstre. Alaturea cu elu, dar pe o trépta ceva mai mica, in epoc'a reascerei intra si armatorii scriitori contimporani lui Sincai, precum: *Dimitrie Cichindialu* preot Román din Banat, care prin fabulele sale morale, filosofice si nationale a desteptatu nationalismulu la Români de acolo. Totu pe timpulu acest'a intra *Vasile Aron* si *Paulu Iorgoviciu*, precum si preotulu *Ión Baracu*, carele ni-a lasatu pe langa poem'a: *Arghir si Elen'a* s'au *Traianu* si *Ardealulu*, inca si tragedi'a „*Resipirea Ierusalimului.*”

Acestia dimpreuna cu Sincai forméza transitivenea dela secululu XVIII la alu XIX, numitu si secululu luminei. Dela acestu seculu datéza adeveratulu inceputu si desteptarea nóstra literara, cáci in acestu seculu ne-am trezitu din lethargi'a in care ne aruncase funestele imprejurari si barbari'a orientala.

George Lazar si *Ión Eliade* in Munteni'a si *George Asachi* in Moldov'a dintre profani; éra dintre clerici: *Contele Alesandru Siulutiu*, Mitropolitulu alu Românilorulu din Ardealu; *Baronulu Andreiu Siaguna*, Mitropolitulu Román din Ardealu; *Ión Alecsi*, Episcopu tot din Ardealu; *Eugenie Hacman*, Mitropolitulu Román din Bucovin'a; éra din Moldov'a: *Veniaminu Costachi*, archiereulu *Filaretu Scriban*, archiereulu *Neofit Scriban*, episcopulu *Melhisedecu*; din Transilvani'a: *Arhimandritulu Timoteiu Cipariu*, din Blaj; *Diaconulu George Baritiu* si *Simeonu Barnuti*; éra din Bucovin'a: *Aron Pumnulu*; *Vasile Ianovici* si *Samuel Andrievici* ambii preoti Románi tot din Bucovin'a, — sunt Eroii cari 'si disputá glori'a pe câmpi'a nationalismulu si a literaturéi nóstre bisericéscii.

Éta, onorabila adunare, indeletnicirile morale si nationale ale clerulu Românu de miru si monahalu din tôte timpurile si din tôte tierile locuite de Români. Éta adeveratii Apostoli románi, luptatori cu arm'a sciintieloru si a religiunei pentru apararea nationalitatéii si-a bisericeii Române. Ei au doveditu cá d'inaintea astei arme se topeste si se tímpeste ori ce arma de metalu, ori ce intriga infernala, precum se imprastie si se nimiceste ori ce negura la razele sórelui.

Spiritulu loru resuna prin tôte tierile unde se afla sufletu de Românu. Ei — mai cu sama voue Seminaristiloru ve striga:

Se ve impliniti cu consciintia deregatori'a apostolatulu, se versati in consciintia Românuului cunoscenti'a adeverulu din tôte sciintiele, dar mai cu sama se desvoltati in inim'a lui religiositatea si nationalitate, singurile elemente care potu face fericirea si infflorirea bisericeii si a statulu Românu.

In voi, Seminaristi, odrasle tinere 'si concentréza privirea si — sperantiele cu deosebire bisericeii din asta Eparchie, pre care aveti a o represintă.

Démna, nobila si frumósá misiune aveti de indeplinita, dar tóta frumseti'a ei depinde dela zelulu si activitatea ce veti pune.

Din parte-mi me magulescu a crede cá putienele mele cuvinte vor gasi in inimele vóstre pamentulu celu bunu, care se produca fructele ce le astépta bisericeii si Patri'a.

Terminu deci oratiunea mea cu permise sperantie, cá voi ca descendentii ai patrioticulu cleru Românu, patrundiendu-ve de chiamarea vóstra, veti sci a desvoltá in inim'a pastoritiloru vostri, iubirea catra religiunea stramosiloru nostri si veti insulfá iubirea de patrie si nationalitatea in inimile ori carui Românu.

Cáci voi sunteti chiamati cu deosebire de a fi „*lumina luméii si sare pamentulu.*”

Cugetati-ve si ve patrundeti deci inca fiind pe banci, cá mare este rolulu vostru si frumósá este chiamarea vóstra. Gânditi-ve cá nimicu mai frumosu de cât de a fi inscrisu in memori'a urmasiloru.

Sunteti mici acum, mari insa puteti deveni prin assiduitatea vóstra la studiu, prin moralitate si virtuositatea ce veti puté desvoltá in inimile pastoritiloru vostri, ca si pe câmpulu literaturéi nóstre bisericéscii.

In misiunea vóstra inse se aveti totdeán'a devis'a de a sustiené de o potriua limb'a ca si religiunea, cáci hain'a in care veti imbracá cugetarile si simtirele vóstre trebuie se fie limb'a curat Românesca.

Dulcéti'a acesteii limbi nu potu a vi o aretá mai bine, de cât reproducendu in parte poesi'a *D. George Sion* asupra limbei Românesce; éta cum incepe elu:

Multu e dulce si frumósa
Limb'a ce vorbim,
Alta limba armoniósá
Ca ea nu gasim.

Salta inim'a 'n placere
Cand o ascultam,
Si pe buza aduce miere
Cand o cuventam.

Limba, Tiara, vorbe sfinte
La stremosi erá;
Ei ar plange in morminte
Cand ne-ar ascultá.

Al lor geniu ni sioptesce
Din mormentu mereu,
O! vorbiti scrieti Românesc
Pentru Dumnedieu!

Cand voi, Seminaristiloru, in apostolatulu vostru veti realisá acestea, voi avé si eu magulirea, căci n'am fost glasulu ce striga in pustiu.

Se traésca Maiestatea Sa Regele Carol I a Romaniei ani multi!

Se traésca Maiestatea Sa Regin'a Elisabeta a Romaniei ani multi!

Se traésca Prea Santitulu nostru Episcopu si inaltulu cleru a bisericei Ortodoxe Române ani multi!

Se traésca brav'a nóstra armata ani multi!

Se traésca Onorab. Auditoru care a binevoitu a onorá acésta serbatóre!

Husi, in 30. Ianuarie 1879.

George Arama.

Cuventare

pentru dumineca a XXI-a dupa Rosale.

Dedicata Prea Santiei Sale Ilustrisimului Domnu **Ioanu Popasu**, Episcopulu Caransebesiului.

„SI l'a intrebatu pe densulu invetiaceii lui dicendu: „Ce este parabol'a acésta? (Luc'a VIII. 9.)

Evangelia de astadi ni presenta Iub. A. o frumósa parabola. A esitu semenatoriulu se samene semanti'a sa. Si un'a a caditu langa cale, alta pre pamentu pietrosu, alta intre spini si tóte au peritu. A caditu inse un'a in pamentu bunu, in locu priinciosu si a resaritu si intarindu-se a crescutu, s'a desvoltatu si a produsu rodu cu sutele! *Ce este parabol'a acésta?*

Voue inca vi este datu a sci, ca si santiloru Apostoli, tainele imperatiei lui Ddieu, prin urmare vi datu a sci si intielesulu acestei parabole si éta! vi-lu si descoperu: Sementi'a este cuventulu lui Ddieu. Precum se sémana semanti'a asia si cuventulu acest'a santu. Precum aceea, desi mica, e capace a produce rodu cu sutele, asia si cuventulu lui Ddieu este simplu, dar plinu de adeveruri vecinice, adeveruri, cari au produsu intre noi, in lume, cele mai binecuventate roduri.

Déca semanti'a din parabola este cuventulu lui Ddieu, apoi sufletele nóstre sunt pamentulu, intru carele se sémana acelu cuventu. Mi se pare a fi prea multiamitórie si multu instructiva asemenarea intre pamenturi si intre sufletele nóstre, intre semantia si intre cuventulu lui Ddieu. Ve rogu deci se-mi permiteti a vi-o presentá ca obiectu alu contemplarii si zidirii de adi. Credu că prin acésta nu ne vomu departá de scopulu ce-lu urmaresce Maic'a biserica si carele este: luminarea mintii prin invetiaturi, nobilitarea inimei prin virtuti séu cu unu cuventu perfectiunarea crestinésca.

Fiti deci cu bagare de sama!

Câta deschilinire este intre agrii vostri Iub. A. ! Unii sunt roditori, sterili altii. Unii cuprindu in sine sucuri folositórie si constau din pamentu grasu. Altii

érasí sunt numai pamentu netrebnicu si contienu umedieli netrebnice, cari impedece tóta vegetatiunea. O insusire comuna totusi au inse agrii. Aceea adeca că necultivati nu sunt capabili se produca rodu folositoru, ci numai spini si érba selbatica si buruene. Aceea o sciti voi toti, că, déca voiti se secerati, trebuie inca inainte se pregatiti pamenturile vóstre. Trebuie cu multu mai nainte se le arati. Si inca nu odata, ci de doue ori trebuie se tae ferulu afundu, se ucida orisicumva pamentulu, ca se-lu faca capabilu de a primi in sine semanti'a.

Vedeti inse Iub. A. tocmai asia se intempla si cu agrii lui Dumnedieu, carea suntemu noi. Si sufletele omenesci sunt fórté deschilinite. Sunt slabe, sunt nepotintiósa la unii, pline de putere si tari la altii. Mici si neinsemnate la unii, mari si pline de insusiri nobile la altii. Unele si altele inse lasate de sine selbaticescu si nu producú roduri robile. Trebuie deci si ele cultivate si grijite. Si cine face acésta? Cine grijesce, cine cultiva agrulu sufleteloru nóstre? Ecomulu celu vecinicu, celu neobositu, celu pururea activu. „*Căci Ddieu este carele lucréza in voi, si a voi si a poté, dupa bunavointi'a sa.*“ (Filips. II. 13.)

Ca se faca sufletele nóstre capabile de a primi in sine nobil'a semantia, cuventulu seu celu santu si mantuitoriu, le supune la doue operatiuni, am potea dice, le ara de doue ori, le ucide de doue ori. Concede adeca se vina omulu in lume ca fiu alu mâniei, mortu pentru imperati'a lui cerésca. Pre acésta creatura nascuta mórtá o ucide apoi si a doua óra in St. botezu, ca se o faca capabila de a vié in Christosu si de a primi cuventulu seu, tainele sale, darurile sale. „*Au nu cunósceti, dice Apostolulu, că cāti ne-amu botezatu in Iisusu Christosu, ne-amu botezatu in mórtéa lui? Deci impreuna cu elu ne-amu ingropatu prin botezu in mórté, ca, precum s'a sculatu Christosu din morti asia si noi se umblamu in inóirea vietii.*“ (Rom. VI. 3. 4.)

Cu ararea pamentulu voi inse nu ve indestulati; ci dupace l'ati grijitu bine, veniti cu semanti'a pregatita si o aruncati intre brazdele deschise ale lui. Apoi ca acestei semantia se nu i-se faca stricaciune, o acoperiti inca si cu grap'a. Asia face si economulu celu vecinicu si neobositu. Nu se indestulesce numai cu aceea că ne desléga de pecatulu stramosiescu in St. botezu, ci vine dupa aceea acum cu semanti'a sa, cu sant'a semantia a cuventulu seu, vine se sadésca in inimile nóstre adeverurile vecinice ale sale. Prin invetiaturi crestinesci, prin evangeliu si predicare se sémena necontentitu acestu cuventu intre noi. Apoi ca adeverurile sale se prinda radacini in inimile nóstre si intarindu-se acolo se produca rodulu virtutii: fericirea de acum si cea vecinica, le acopere cu darurile sale si cu santele taine, precum acoperiti voi cu grapele semanti'a aruncata in pamentu.

Déca inse pamentulu ílu pregatiti cu multa grijire, apoi sementiei ce o semanati inca i dati tóta atentiunea, o alegeti, o grijiti, o scutiti de geru, de animale si de alte influintie stricacióse. Vedeti inse! asia se grijeste si de cuventulu lui Ddieu. Este sant'a biserica carea grijesce de densulu. Ea cu servitorii ei luminati privescu cu neadormire, ca acestu cuventu binecuventatu se se tiena in curatienia si se fia feritu de influintie stricacióse lumesci. Apoi in fine déca semanti'a ce o semanati voi este buna, alása si roditória, cu multu mai bunu, cu multu mai alesu si roditoriu este cuventulu lui Ddieu. „*Legea lui Ddieu este perfecta restaurandu sufletulu; marturi'a Dhui este adeverata intrieptindu pre celu simplu; ordinele Dhui sunt drepte, veselindu inim'a; preceptele lui lamurite, luminandu ochii;*

judecatile lui sunt adeverate si drepte de totu. (Psalm. IX. 7—9.)

Dar ori cât de buna si de eminenta se fia semanti'a ce o semanati totusi nu fie-care aduce rodulu asteptatu. Căci semanendu voi un'a cade :

a) *langa cale pre pamentu dripitu.* Si de ce nu resare, de ce nu se desvólta, de ce nu cresce ea in acestu pamentu? Din simpl'a causa, că nu pôte intrá in sinulu lui, ci remane afara deasupra, fiindu espusa a fi calcata de ómeni séu rapita de paseri. Dar óre la multi dintre ascultorii cuventului Ddieu, de ce nu produce acestu binecumentatu cuventu rodirile indreptarii, a pocaintiei, a mantuirei? Pentru că sufletele lor sunt unu pamentu batutu de patimi, calcatu de pecate, dripitu de faradelegi; pentrucă ei audu si intielegu multe, audu clevețele, ocarile, strimbata-tile, asupririle; intielegu resbunarile, insielatiunea, violeniile, numai lucrulu celu de frunte nu, numai pentru cuventulu lui Ddieu nu au urechi de auditu, numai pentru adeveru, pentru dreptate, pentru virtute nu au semtiu si pricepere si voia. Totu ce e reu audu, totu ce e reu vedu, totu ce e reu au, numai pre Ddieu nu, *glasulu lui nu l'au auditu vreodata, chipulu lui nu l'a vedutu si cuventulu lui nu-lu au remanendu intru ei.* (Ioanu V. 37. 38.) De aceea si asémana Dlu sufletulu lor cu pamentulu de langa cale si de aceea si dice St. Evangelia, că „*audu cuventulu dara vine diavolulu si-lu ié din inim'a lor ca nu cumva crediendu se se mantuésca.*“

b) *Alta semantia cade pe pétra.* Voi sciti Iub. A. că déca cineva sémana intrunu pamentu petrosu nici nu prea pôte asceptá vreunu secerisiu manosu. Plantele ce resaru in asemenea pamentu nu potu prosperá, căci radacin'a nu se pôte desvólta cum se cade si prin urmare sunt in nepotintia de asi trage sucurile nutritórie din pamentu.

Sciindu aceste ve intrebu: Au nu se intempla si cu cuventulu lui Ddieu asia? Sunt ómeni, sunt crestini si inca fórte multi crestini, cari asculta cuventulu lui Ddieu, ílu intielegu, ílu cuprinde, sunt convinsi despre santieni'a lui, despre sublimitatea lui, despre poterea lui fericitória. Cuventulu prinde radacini in inimile lor, incepe a cresce, a se intari, a se desvólta. Cugeti că acusi va inflori si va aduce rodulu multu asteptatu, rodulu multu doritu, rodulu binecumentatu alu indreptarii, alu mantuirei. Inse vine timpulu când crestinulu are se arete că e crestinu, că simte crestinesce, că vietuesce crestinesce, că luera crestinesce. Si cu acestu tempu deodata vine si lumea cu ispitele ei, cu intielepiciunea ei rafinata, cu portarile ei desierte, cu bajocurile ei reuvoitorie, si plant'a ce erá pre aci se aduca rodu incepe a se ofeli; crestinulu uita misiunea sa inalta séu déca nu o uita apoi o falsa genare ílu opresce a pune in lucrare tóte câte i prescrie Dlu si legea lui cea santa. Nu este deci invederatu că semanti'a cuventului a caditu aci pre pamentu petrosu? De aceea si asémana Dlu pre astfelu de ómeni fórte nimeritu cu pamentulu petrosu. „*Ei, dice, audu cuventulu si indata ílu primescu cu bucuria; inse n'are radacina in sine, ci este pana la unu timpu, ér facendu-se necasu séu góna pentru cuventu indata se turbura*“ (Mat. XIII. 20. 21.)

c) *Er alta semantia cade intre spini si avendu acestia radacini tari si ramurite inéca semanti'a in crescerea ei.* Acestu pamentu spinosu ílu asemana Mant. Christosu cu sufletele acelor ómeni, „*cari audu cuventulu, dar grijele si avutiile si placerile vietii nu-ii lasa se aduca rodu.*“ (Luc'a VIII. 14.) Asia este intru adeveru, grijile lumesci nu lasa pre multi se cugete

la sufletele lor. Ele sunt spinii cari inéca semanti'a. Vedemu acést'a aevea la bogatulu din evangelia. Agrii lui rodisera fórte. Secerisiulu erá peste acceptare manosu. In locu inse de a se aretá multiamitoriu catra Ddieu, in locu de a vedé in rodulu abundante man'a darnica a lui si in locu de a face ca si agrii inimei lui se produca roduri totu atata de bogate, — ce face elu? Cugeta la granarele sale că sunt mici, cugeta la placerile ce si le pôte castigá. Grij'a si placerile asia dara inéca intrensulu semtiu de multiamita.

In alu doilea rondu sunt bogatiile si placerile asemenate cu spinii. Ele inca inéca cuventulu lui Ddieu in omu. De exemplu ni pôte servi tenerulu bogatu din evangelia. Elu voesce se se mantuésca. Cu scopulu acest'a se si apropia densulu de Mant. Christosu. Spre scopulu acest'a a si implinitu tóte poruncile inca din teneretiile lui. Dar ce se vedi? La respunsulu Mant. ca se-si venda averile sale, ce face elu? „*S'a dusu intristatu, dice evangelia, că erá bogatu fórte*“ (Mat. XIX.) Vedeti dara că aici spinii avutiei au inecatu sementi'a resarita a virtutilor.

Asia se intempla si intre crestini. Cuventulu lui Ddieu saditu in inimile lor incepe a incolti. Când inse este vorb'a de a aduce o jertfa pentru vre-o intreprindere santa ori folositorie indata se tragu inapoi. Ori éراسi altii cunoscú adeverulu cuventului, insa lacomi'a dupa avutie ii face de-lu parasescu si astfel justifica pre deplinu cuventulu lui Ddieu că a caditu semanti'a intre spini si acestia crescandu o au innecatu.

d) „*Éra alta a caditu pre pamentu bunu si a facutu rodu cu sutele.*“ (Luc'a VIII. 8.) Aci s'a impreunatu bunatatea semantiei cu calitatea pamentului si ambele aceste au produsu rodu cu imbelsiugare. Inim'a buna si evlaiosă a omului este acelu pamentu roditoriu, in carele aruncandu-se semanti'a cuventului produce rodu bogatu de virtuti: Rodulu credintiei in Ddieu si alu inplinirei poruncilor sale sante; rodulu nadejdei cu incredere fiésca in portarea de grija a lui Ddieu; rodulu iubirei cu binecumentatele sale urmari: cu pacea sufletésca, cu pacea intre frati, cu mila catra seraci, cu ajutorarea celor din nevoi, cu iertarea gresielelor deapropelului. Unu asia pamentu roditoriu a fost inim'a celei binecumentate intre mueri. Salutarea angerésca o asculta cu evlavia si soliei se supune cu incredere si umilintia. „*Éta rob'a Dlui fia mie dupa cuventulu teu.*“ (Luc'a I. 38.) Unu asia pamentu roditoriu a fost sufletulu sutasiului din Capernaum plinu de credintia si iubire si nadejde. „*Dómne nu sum vrednicu se intri sub acoperementulu meu, ci di numai cu cuventulu si se va vindeca feciorulu meu.*“ (Mat. VIII. 8.) Asia pamentu bunu si aducertoriu de róde sunt sufletele tuturor crestiniloru evlaviosu, buni, drepti, iubitori si cu incredere deplina in Ddieu, cari in legea lui Ddieu si-afia placerea lor si in legea lui cugeta diu'a si nóptea!

Din cele dise pana acum ati potutu vedé cata asemanare este intre semantia si cuventulu lui Ddieu, intre pamentu si sufletu. Si ce invetiatura putem trage din tóte aceste? Aceea ca se ne ingrijimu de sufletele nóstre precum ne ingrijimu de agrii nostri. Faceti deci asia Iub. A. Smulgeti spinii grijelor din trensele, petrisiulu invertosierii í-lu scóteteti afara si calea cea batuta a patimiloru o parasiti. Rugati cu deadensulu pre Dlu secerisiului se faca din sufletele vóstre pamentu bunu, care se aduca, rodu abundante „*unele treidieci, altele siesedieci, ér altele o suta.*“ (Marcu IV. 8.) Aminu.

Mihail Juica,
pres. ort. rom.

D i v e r s e.

* **Preasanti'a Sa Dlu Episcopu Ioan Metianu** a plecatu astadi cu trenulu de 4 óre d. m. la Sibiu pentru a luá parte la siedintiele consistoriului metropolitaniu, ce se va intruni mâne in 4. Octomvre st. v.

* **Elisabet'a Regin'a Romaniei**, a ordinatu, ne spunu foile magiare, o imposanta cununa de flori spre impodobirea statuei poetului Petöfi, care se va desvali in 15. Octomvre nou, in Budapest'a. Se dice cá singura panglic'a dela cununa costa câteva sute de floreni.

Himen. Dlu *Ilie Baia* clericu absolutu, a incredintiatu pe Dsióra *Sofa*, fica invetiatorului Georgiu Turicu, din Otlaca. Le dorimu multi ani de fericire! Tr.

Notitie bibliografice.

A esitu de sub tipariu: „*Gramatic'a romana*“ in scólele elementare, tractata din bucati de cetire. Partea I. Anulu alu 3-lea si alu 4-lea de scóla. Bucati de cetire si reguli gramaticale de *Vasile Mandreanu*, profesor licenciatu in filologia clasica. Pretiulu 45 cr. sau 1 leu. Caransebesiu. Editur'a autorului. 1882.

* *
„*Monahismulu*“ fatia cu defaimatiunile diariului „*Desteptarea*“ sau Restabilirea adeverului istoricu si traditiunei bisericesci, este titlulu unei brosiure publicata in Rîmnicu-Seratu, de *Constantin C. Nicolescu*.

* *
„*La vérité sur les faillites en Roumanie.*“ (Adeverulu asupra falimenteloru in Romani'a) este titlulu sub care s'a publicatu de curand in Iassi o brosiura, de clubulu comerciantiloru Romani.

* * *
A esitu de sub tipariu: „*Cursulu metodicu de Istori'a naturala*“ pentru scólele poporale de *Ipolit Iliasievici*, profesor gimnasialu in Brasiovu. Acésta carticica este intocmita conform „*Normativului scolaru*“ pentru acele clase, in care istori'a naturala este a-se tractá ca obiectu separatu. O recomandam invetiatoriloru nostri ca pe o carte de scóla lucrata dupre principiile didactici. Esemplarele trebuinciose se potu procura á 30 cr. v. a. séu directu dela autoru, séu prin ori-care librerie din patrie pe langa rabatu corespundiatoru.

* * *
A esitu de sub tipariu: „*Calendariulu Sateanului Romanu*“ pe anulu 1883. Pretiulu unui exemplariu e 35 cr. v. a. Totu alu cincilea exemplariu se dá gratisu; asia 5 esemp. costau 1 fl. 40 cr. 10 esemp. 2 fl. 80 cr., — ér 20 esemp. odata dispuse se dau numai cu 5 fl. v. a.

„*Calendariulu Familiei*“ pe anulu 1883. Pretiulu unui esemp. e 50 cr. v. a. Totu alu cincilea esemp. se dá gratisu; si asia 5 esemp. costau 2 fl., 10 es. 4 fl., — ér 20 esemp. odata dispuse se dau numai cu 7 fl. v. a. Langa acestu calendariu, cá premiu de tot gratisu, o icóna fórte frumósa — represantandu pre Maiestatile loru Regele si Regin'a Romaniei. „*Calendariulu Satenului Romanu*“ impreuna cu „*Calendariulu Familiei*“ deodata dispuse costau — spedate franco — 3 fl.=5 esemp., — 6 fl.=10 esemp., — si 10 fl.=20 esemplare. A se adresá la Imprimari'a „*AUROR'A*“ in Gherl'a (Szamosujvár.)

Buletin meteorologicu.

Diu'a.	Lun'a.	Pressiunea aerului	Temperatura	Cerulu
Sambata	7. Oct.	777 mm.	15 ° R.	seninu
Dumineca	8. „	774.4 „	15 „	„
Luni	9. „	772.7 „	15.4 „	„
Marti	10. „	770.2 „	13.8 „	norosu
Mercuri	11. „	767 „	14 „	„
Joi	12. „	764.75 „	17 „	seninu
Vineri	13. „	761 „	14.8 „	plou

Concursu.

Pentru statiunea invetiatorésca din comun'a *Costeiu*, protopresbiteratul Fagetului, prin acést'a se eserie concursu, cu terminulu pana la 21. Octomvre a. c. st. v.

Emolumintele sunt: Salariulu in bani 300 fl. v. a. 10 orgii lemne, din care are a-se incaldi si scól'a, 5 fl. pentru scripturistica, cortelu liberu cu gradina de legumi.

Aceia cari voescu a ocupá postulu acest'a, se-si tramita recursele loru instruate in sensulu stat. org. bis. la oficiulu protopresbiterescu in Fagetu pana la terminulu indicatu. Competentii se se infatiosiedie in vre-o Dumineca séu Serbatóre in s. biserica spre a-si aretà desteritatea in cantari si tipicu.

Costeiu, in 21. Septemvre 1882.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Atanasiu Ioanoviciu**, m. p. ppbit.

Pe bas'a decisului Ven. Consistoriu din Oradea-mare din 27. Ian. a. c. Nr. 52. pentru deplinirea parochiei vacante clas'a de III-a *Urvisiu* cu fili'a *Borzu*, tractulu protopopescu alu Beiusiului, se eserie concursu cu terminu de alegere pe 18. Octomvre st. v. a. c.

Emolumintele sunt: a) 10 holde de pamentu, b) un'a diua de lucru dela tóta cas'a, c) biru câte o vica de cucuruzu sfermatu dela 130 numere si d) stólele preotiesci.

Recurentii au a-si tramite petitiunile sale ineztrate cu documintele necesarie, amesuratu „stat. org.“ si Regulamentulu pentru parochie pana in diu'a nainte de alegere la subscrisul protopopu in Beiusiu.

Beiusiu, in 18. Sept. 1882.

Comitetulu parochialu.

In contielege cu comitetulu parochialu concernentu.

Vasiliu Papp, m. p. protopopu.

Ne presentandu-se recurrenti pentru de a poté face alegere de invetiatoriu la scól'a gr. or. romana din comun'a *Harmadia*, in protop. Lugosiului, se eserie concursu a 2. óra, cu terminu de 30. dile dela prim'a publicare.

Emolumintele sunt: 140 fl. v. a. 20 meti de cucurudiu in bómbe, 8 stangeni de lemne din care are a-se incaldi si scól'a; cortelu liberu cu gradina de 1/2 jugeru.

Recursele adresate catra comitetulu parochialu gr. or. din Harmadia se se espedeze Dlu protop. Georgiu Pesteanu in Lugosiu.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. protop. si inspectoru scolaru.

Pentru ocuparea stațiunii de preot în comun'a *Hodosiu*, com. Timisiu, cu această se scrie concursu a 4 ora cu terminulu de alegere pe **26. Octomvre 1882. st. v.**

Emolumintele sunt: 1 sesiune pamentu aratoriu și fenatia, quartiru liberu și gradina; dela una cununia 4 fl. dela una inmortare preste 7 ani 3 fl. pana la 7 ani 1 fl. de la una molitva 20 cr. și dela 84 de case de fiecare Nr. de casa 31 litre bucate, jumetate grâu, jumetate cucuruza.

Doritorii de a ocupa postulu acest'a sunt avisați, ca recursele lor instruate conformu statutului organicu, adrasate subscriului comitetu paroch. se le asterna Reverendissimului Domnu Ioanu Tieranu, protopresbiteru tractualu în Lipova și pana la alegere se se presentie în vreuna duminica, seu serbatore la st. biserica, pentru aratarea desteritatei în cantare și tipicu.

Hodosiu, în 17. Septembre 1882.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea mea: **Ioanu Tieranu**, m. p. Protop.

Pentru deplinirea stațiunii invetiatorești din comun'a *Ravna*, prot. B. Ineului se publica concursu cu terminulu de alegere pe **10. Octomvre st. v. a. c.**

Emolumintele sunt: 1) În bani gata 70 fl. 2) 10. cubule de bucate jumetate grâu, jumetate cucurudiu. 3) 8° lemne de focu din cari e a-se incaldi și localitatea de invetiametu, 4) unu iugeru de pamentu și în fine quartiru liberu cu gradina de legumi.

Doritorii de a ocupa această stațiune recursele lor adresate comitetului parochialu, și instruate conformu stat. org. le voru trimite subscriului protopresbiteru pana în 7. Octomvre a. c. st. v. la Chisineu (Kisjenő.)

Ravna, 5. Septembre 1882.

În contielegere cu mine: **Ioanu Cornea**, m. p. ppresbiteru.

Pre stațiunea vacanta preotiesca din comun'a *Temes-Brestovatiu*, cu această se deschide concursu, cu terminulu de alegere pe **24. Octomvre 1882. st. v.**

Emolumintele sunt: una sesiune pamentu parte aratoriu, parte fenatia; dela una inmortare sub 7 ani 1 fl. 50 cr. dela 7 ani în susu ingropaciunea simpla 4 fl. v. a. dela una molitva 20 cr; dela una pomana 20 cr, — și dela 38 Nr. câte una mesura în bômba parte grau parte cucurudiu, dela una cunnie cu logodna 4 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa postulu acesta, sunt avisați, ca recursele lor instruate conformu stat. org. se le adresează subscriului comitetulu parochialu, și se le asterna Preonoratului Domnu Ioanu Tieranu, protopresbiteru tractualu în Lipova, și pana la alegere se se presentie în vre una duminica sau serbatore în sfanta biserica, spre a-si areta desteritatea în cantari și în tipicu.

Brestovatiu, la 19. Septembre, 1882.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea mea: **Ioanu Tieranu**, m. p. Protop.

Se scrie concursu pentru ocuparea stațiunii invetiatorești dela scôl'a confesionala gr. orientala din comun'a *Brebulu*, cottulu Carasiu-Severinu, protopopiatulu Caransebesiu, cu terminulu de alegere pe **17/29. Octomvre 1882.**

Emolumintele sunt: 1) Bani gata 300 fl. 2) 8 orgii lemne în natura, din care este a-se incaldi și scôl'a. 3) Diurne la conferintiele invetiatorești 10 fl. 4) Scripturistia invetiatoriului 5 fl. 5) Quartiru liberu. 6) Gradina intravilana de 800 □°. 7) 2 jugere pamentu aratoriu. 8) Pentru petrecerea mortiloru câte 50 cr. 9) Antepinsulu la conferintia 4 fl.

Doritorii de a recurge la acestu postu sunt avisați a-si trimite recursele instruate conformu prescrieloru stat. organicu, adresate comitetului parochialu — Rev. D. Inspectoru scolaru substitutu Ferdinand Musta, în Valeaboulu p. u. Caransebesiu — totodata se conditioneaza ca competentii înainte de alegere în atare serbatore seu duminica se se presentieze la biserica de aicea spre a-si dovedi desteritatea în cantare.

Brebulu, în 15/27. Septembre 1882.

Comitetulu parochialu.

În contielegere cu mine: **Ferdinand Musta**, m. p. preotu și inspectoru scol. sub.

Se scrie concursu pentru ocuparea postului de invetiatoriu la scôl'a rom. gr. or. din comun'a *Cuvinu*, protopopiatulu Siriei (Világos) cu terminulu de alegere pe **17/29. Octomvre a. c.** în care di va fi și alegerea.

Emolumintele împreunate cu acestu postu sunt urmatoarele: în bani gata 200 fl. v. a. 27 jugere de pamentu aratoriu comasatu, 41 metri cubici de lemne, din care se va incaldi și scôl'a, 24 fl. v. a. pentru incaldirea scôlei, 5 fl. v. a. pentru conferintia, cortelu liberu cu gradina pentru legumi și în sfersitu dela fiecare inmortare, unde invetiatoriulu este poffitu 50 cr.

Recurentii sunt avisați a-si trimite recursele subscriului inspectoru de scôle în Világos, pregatite conformu stat. org. și adresate comitetului parochialu. Dela recurentii fara esamenulu de cualificatiune se cerece testimoniu preparandialu ca calculu generalu: laudabilu; ér pana la alegere au a-se presentia în vre-o Duminica sau serbatore în st. Biserica, pentru ca se-si arete desteritatea în cantarile bisericesti și tipicu.

Comitetulu parochialu.

În contielegere cu mine: **Atanasiu Mera**, m. p. adm. prot. și inspectoru de scôle.

În urmarea ordinatiunei Venerabilului Consistoriu eparchialu oradanu, dtto 25. Augustu, a. c. Nr. 693. Sc. pentru deplinirea stațiunii invetiatorești dela scôl'a gr. or. din comun'a *Toboliu*, inspectoratulu Oradii-mari, se scrie concursu cu terminulu de alegere pe **10/22. Octomvre a. c.**

Emolumintele sunt: Pe langa cortelu în natura și gradina de legumi, 1) 18 lantiuri pamentu aratoriu, 2) 15 cubule de bucate, 3) 31 fl. 50 cr. bani gat'a, 4) 2 stangeni de paie, și 4 stangeni de lemne, 5) veniturile cantoralu și anume: din veniturile bisericesti una a treia parte, dela inmortari mari va avé 1 fl. dela inmortari mici 20 cr. dela cununii 40 cr.

Recurentii sunt avisați recursele lor ajustate conformu prescrieloru statutului organicu ale adresate comitetului parochialu și a-le trimite asesorului referente comisariu consistorialu Petru Suciu în Oradea-mare, (Nagy-várad) avendu densi pana la alegerea a-se presentia în biserica dia locu, în vre-o duminica seu serbatore, spre a-si arata desteritatea în cantare și tipicu.

Comitetulu parochialu.

În contielegere cu mine: **Petru Suciu**, m. p. asesoru refer. comisariu cqsist.